

Вікторовська А.В., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Пильгун Н.В., к.ю.н., доцент

ПРАВО НА ОСВІТУ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Освіта є однією з найважливіших сфер життя людини, яка визначає її можливості для розвитку і досягнення успіху в різних галузях. Освіта не тільки надає людям знання та навички для працевлаштування та кар'єрного зростання, але й сприяє їхньому розвитку як особистості, підвищує рівень самосвідомості та громадянської активності. У сьогоденній складній геополітичній ситуації освіта має особливу важливість в контексті змін, що відбуваються у світі. Умови сьогодення впливають на права освіти, адже змінюються потреби суспільства і ринку праці, змінюється технологічний рівень та доступність інформації, і найголовніше, що змінює освітні умови на сьогодні – це війна в Україні. В умовах війни суттєво ускладнився доступ до освіти та якість освіти для людей, які живуть в зонах бойових дій або стали біженцями і перебувають в інших країнах. Проте, незважаючи на це, право на освіту є невід'ємною частиною прав людини, і міжнародне гуманітарне право закріплює обов'язок держави забезпечувати освіту для всіх осіб, незалежно від обставин. Освіта може бути важливою для забезпечення безпеки та захисту прав людини в умовах війни. Наприклад, освіта може забезпечити людям знання про їх права та обов'язки відносно військового конфлікту, розуміння причин війни та шляхів до її врегулювання, а також; допомогти відновити національну єдність та самосвідомість громадян і побудувати високоорганізоване суспільство [1].

Право на освіту є основоположним соціально-культурним правом, що забезпечує стабільний розвиток молодого покоління. Право на освіту вважається одним з прав людини «другого покоління» соціально-економічних і культурних. Комітет ООН виокремлює чотири основні ознаки права на освіту: наявність, доступність (недискримінація, фізична і економічна доступність), прийнятність і адаптованість освіти, а також дає вказівки про те, що «право на освіту може здійснюватися лише за наявності академічної свободи». Обсяг права на освіту може бути різний для різних ступенів освіти. Так, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права передбачає обов'язковість і безкоштовність початкової освіти та введення безкоштовної вищої освіти. Право на освіту в Україні забезпечується: доступністю та безоплатністю; розгалуженою мережею навчальних закладів; відкритим характером навчальних закладів; різними формами навчання – очною, вечірньою, заочною, екстернатом, а також

педагогічним патронажем [2].

Під час збройних конфліктів та репресивної окупаційної політики на території України здійснюються порушення права людини на освіту, яка є частиною національної безпеки. За даними Інституту освітньої аналітики, до повномасштабного вторгнення в лютому в українських школах навчалось 4 мільйона учнів, а 1 мільйон дітей відвідували дитячі садки. Після повномасштабного вторгнення 24 лютого РФ в Україну сфера освіти, як і всі сфери життя суспільства, зазнала сильних змін. Інтенсивність бойових дій, бомбардування майже всіх українських міст та селищ, міграційні процеси та окупація частини українських територій ускладнила реалізацію права на освіту та здійснення освітнього процесу. Суттєвими викликами для сфери освіти є: загроза життю та здоров'ю учасників освітнього процесу; масштабні руйнування освітньої інфраструктури: пошкодження приміщень закладів освіти; вимушене масштабне переміщення учасників освітнього процесу в межах України та за кордон; психологічний вплив війни на дітей та молодь; втрата управлінського освітнього контролю на територіях, що потрапили під тимчасову окупацію або перебувають у зоні активних військових дій. Насильницька переорієнтація українських здобувачів освіти на російські навчальні програми, підручники, примусовий перехід на російську мову навчання [3].

Навчання в умовах війни не є простим та забезпечення його можливості є важливим для збереження майбутнього країни. У зв'язку з військовими діями на території України відбулися великі зрушення у сфері освіти, автоматично випрацювалися підходи та методи щодо забезпечення учням та студентам навчання в умовах війни, а саме: створення тимчасових класів в безпечних місцях; використання онлайн занять; психологічна підтримка, тощо.

Отже, можна зробити висновок про те, що сфера освіти, як і інші сфери суспільного життя, під час бойових дій на території України зазнали значних змін. Фактично, від цинічних обстрілів постраждало понад 2 тис. закладів освіти, із них понад 200 будівель повністю знищено. Рятуючись від війни, українські учні та студенти, їхні батьки вимушені переміщатися до інших, безпечніших регіонів країни, а також за кордон задля збереження власного життя й здоров'я. Підсумовуючи, варто зазначити, що на сьогодні майже всі зазначені групи здобувачів освіти не мають повноцінної реалізації права на освіту. Якщо не забезпечуються якість освітніх послуг, то дотримання усіх інших принципів освіти не гарантують дійсної реалізації права на освіту. Тобто в Україні на даний час не забезпечується якість освітніх послуг, унаслідок чого право на освіту порушено.

Література

1. Інформаційно-аналітичний збірник «Освіта в Україні в умовах воєнного стану»: веб-сайт. URL: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/education-of-ukraine_2022.pdf

2. Стаття 19. Право на освіту: веб-сайт. URL: <https://xn-80aagahqwyibe8an.com/zakon-ukrajiny/stattya-pravo-osvitu-54284.html>

3. Основні проблеми та виклики реалізації права на освіту в умовах російсько-української війни: веб-сайт. URL: <https://almenda.org/problemu-ta-vyklyky-realizatsiyi-prava-na-osvitu-v-umovakh-rosiysko-ukrayinskoji-viyny/>

УДК 340:368.56 (043.2)

Войцехівська К.В., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Пильгун Н. В., к.ю.н., доцент

ПРАВО НА ЖИТТЯ ТА ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Право на життя – це абсолютне, природне і невід’ємне право людини, яке зафіксоване в ст. 3 Загальної декларації прав людини та в ст. 6 Міжнародного Пакту про громадянські і політичні права. Це право проголошено і в Європейській конвенції про захист прав людини і основних свобод, а також в інших міжнародних правових документах і конституціях багатьох країн світу. Так, право на життя охороняється законом, і ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Зокрема, відповідно до положень ст. 3 Конституції України людина, її життя і здоров’я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов’язком держави [1, с. 35].

У сучасному світі укладено велику кількість міжнародних договорів щодо захисту особистості в мирний час і під час збройних конфліктів. На жаль, ця кодифікація не призвела до кращого захисту людей під час війни, а також належним чином не захистила їхні права від тиранії авторитарних режимів. Статут Організації Об’єднаних Націй заборонив війну в 1945 році, але з того часу більше збройних конфліктів починалося, ніж закінчувалося, забираючи все більше життів цивільного населення.

Сьогодні актуальність і важливість права на життя людини, його реалізація і захист є очевидними, адже без такого фундаментального права всі інші права перестають мати будь-яке значення. Саме життя, є передумовою реалізації всіх прав і свобод людини. Дане право знаходить своє закріплення у всіх Угодах з прав людини, є частиною загального міжнародного права. Незважаючи на це, право на життя має відносний